

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Kaktusen Blommar av Sven Lidman. Illustrerad av Adolf Hallman.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-69959](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-69959)

Kaktusen blommar

Av SVEN LIDMAN

tåget norrut i Nässjö. Jag har köpt andra-klassbiljett och berett mig på att hitta en kupé med en ledig soffa att ligga vaken och vila på efter en veckas vedermödor och nervspänning.

Jag finner till slut en kupé med endast tre passagerare och bakre fönsterplatsen ledig efter en just i Nässjö avstigen. Jag sjunker missräknad och besviken ned i hörnet vid fönstret. Efter en stunds trött blundande

öppnar jag mina ögon för att taga en överblick av kupén och situationen. I borte hörnet på min bänk — av tidningar och böcker att döma — en resande holländare. Tyst, fet och stilla. Mellan honom och mig en spenslig och smalaxlad svensk notarie med portfölj, på väg till ting eller annan ämbetsförrättning. Han är insnörd i sin värdighet som i en alltför trång livrock, där den blyga tafatheten förskräckt tittar ut genom de spruckna knapphålen.

Min trötta blick kryper vidare till hyllorna över soffan mitt emot. Där lyser en rad resväskor och hattaskar av en verklig fulländad elegant utstyrsel. Jag har väl knappast någonsin sett deras likar i elegans och distinktion. Jag sänker blickarna för att titta på ägaren av all denna distingerade härlighet.

Ett ungt, blaserat, blekt kvinnoansikte stirrar mig till mötes — högdraget — kallt — spotskt — likgiltigt. Det är ett verklig vackert välformat ansikte, som inte haft ett spår behov av alla de moderna skönhetsmedel, som det varit utsatt för. De gråblå ögonen blänka ädelstenskallt. Det är en ton över hela ansiktet av »splendour and spleen» — av hjärteköld och högdragen likgiltighet.

Jag stirrar en stund ut genom fönstret, ut på det hederliga svenska bondlandskapet för att hämta vederkvickelse och vila från detta hemiska moderna modeansikte i tip-topform.

Och jag kände i mitt hjärta:

Detta är den vita rasens nya ansikte — det euro-amerikanska ansiktet — den fullkomligt rotlösa flyg-, fart- och sensationsmänniskans ansikte.

När jag efter en stunds funderingar åter såg på min motpart, var hon upptagen med ansiktsbehandling — ett litet underverk till konstnärligt fulländad handspegel — ett par små dosor av cessed elegans — och hennes kalla högmodiga ögon försjöko i ett intressant betraktande av henne själv i spegeln — sedan hon bråkdelan av en sekund låtit sin blick flyga över de tre herrarna på soffan mitt emot med ett uttryck av absolut likgiltighet. Och återgår sedan till lektyren av någon hyperlegant fransk vecko- eller månadspublication, lämnande de tre herrarna på motsatta soffan helt åt sig själva.

Nej, tänker jag, här sitter jag inte en hel järnvägsresa och har denna eleganta markatta och hennes modekonster framför ögonen. Jag skall åtminstone sätta mig i hörnet nere vid kupédörren, på samma soffa som hon, så behöver jag inte se hennes egenkära ansikte och arroganta väsen. Tänk och gjort, och jag däsar snart bort i mitt hörn i halvsö vilva.

II.

Plötsligt stannar tåget. Mjölby. Den unge smalaxlade, smalbente notarien med portföljen reser sig för att stiga av och avfyra — förlåt uttrycket — vid kupédörren mot den sköna ett slags avskedsbugning, som i sin fullkomligt obeskrivliga blandning av inbillad världsvan överlägsenhet och vanlig hemmasvensk oskuldsfull förlägenhet och rädsla att ej verka korrekt, var värd

vedergällningen är en sällsam växt. Dess blommor underliga blommor. Det är ibland med den som med en sådan där gammal kaktus man kan ha stående i sitt hem. Den kan stå där i åratals — ful — stickig — dammig — inte ett livstecken ger den ifrån sig. Den körs kanske undan i en vrå eller vråks ut i ett skräpurn.

Men så en dag — mot all förväntan och till allmän förvåning — står den där och blommar!

Min vän, det är likadant i Guds värld med vedergällningen. När du minst väntar det, står där plötsligt en gärning eller ett ord ur ditt förflutna liv och blommor — mitt på ditt skrivbord och mitt i ditt liv — och inte bara till förvåning, utan till både förargelse och förskräckelse. Men det var väl inte rättvist — och det hade du inte väntat dig. Nej — nej — visst inte — men kaktusen hade väntat sig det och satt igång med att blomma just på den dagen och stunden som den bestämt sig för. Men vedergällningens blommor äro sällsamma blommor — de sticka mycket hårdare och mycket djupare än alla världens kaktustaggar.

Själv har jag bl. a. den fruktansvärda erfarenheten av dessa växters sätt att blomma — att när jag under någon predikan formulerat någon särskilt krävande och fordrande sanning, så provas jag genom någon yttre händelse under de närmaste dygnet, om jag själv personligen kan stå för och praktisera vad jag sagt.

Min talkaktus får plötsligt en verklighetsblomma — en mycket taggig sådan.

I.

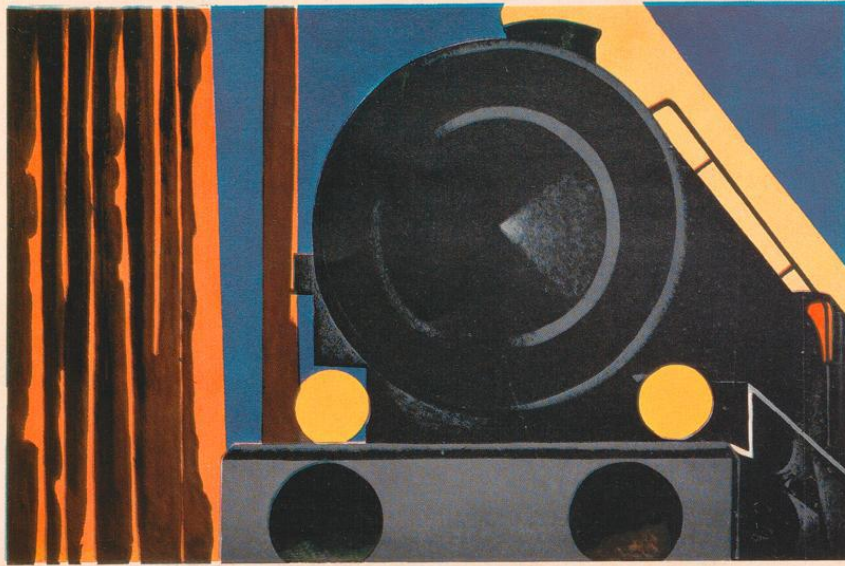
Jag hade för några år sedan varit i Jönköping, där jag talat om den kristne och den obehagliga slumpen. För en levande kristen finnes ej någon slump, hade jag sagt. Du kommer ut på gatan full av glädje och frid och salighet och möter med detsamma den elakaste, tarvligaste, gemenaste människan i hela din bekantskapskrets. Du tänker genast på att titta rakt in i butiksfönstret och smita förbi. Det är fel, min vän, ett förfärligt fel. Gud sände just den där elaka, gemen skvallerkärningen eller grälbrodern i din väg för att genom honom eller henne pröva halten och hållbarheten av din andliga glädje och frid och renhet och ro. En kristen kommer alltid in i Gud, när han kommer in i en obehaglig situation — förutsatt naturligtvis att det är på Guds vägar han vandrar.

Alles was wir Zufall nennen ist von Gott — säger Novalis — och allt oväntat och skenbart tillfälligt, som träffar oss i våra liv som kristna, kommer också från Gud.

Nu hade jag emellertid varit i Jönköping och klart förkunnat detta budskap: ingen situation du kommer i får du söka fly ur. Gud har just fört dig in i den situationen och tillsammans med den människan för att du skall lösa den efter hans vilja och plan.

Ja, min vän, här har du nu min lilla kaktus, som jag kastade ut, och fröet till allt som följde och varom jag nu skall berätta.

Efter Jönköping hade jag besökt ett par andra platser i norra Småland och stiger nu en morgon, trött och sliten, på dagsnäll-

biljettpriset för hela resan mellan Nässjö och Stockholm. Och så försvann han — kanske för att sitta ting och döma i mål om livets fruktansvärda verkligheter och avgöra människors livslånga lycka eller olycka. Men damen i fönstervrån besvarar hans bugning med en lätt blinkning på ögonlocken och några snabba vibrationer av näsvingarna.

En lång elegant äldre herre skymtar i korridoren och stannar i dörröppningen till vår kupé. Hans renodlat aristokratiska och trygga ansikte gömmer under den yttre hälsofernissan av friluftsliv, jakt, ritt och sport den riktiga åldern. Den skulle kunna tagas för femtio, men rösten inne i mitt hjärta säger mig att mannen trots all yttre styrka och sportsliga toppform måste vara närmare de sjuttio. Blixtnabbt infångar hans fallblick den lediga fönsterplatsen, och som en rovfågel i mjuk och lugn glidflykt slår han ner på den.

En resväska kastas lätt och ledigt upp på hyllan — hatten följer efter — ur en liten väska åker en mjuk basker fram, slungas på något obeskrivligt elegant och trollerimässigt sätt upp i luften och blir sittande på hans huvud — på något ytterst självvallet men mycket klädsamt sätt. Han sjunker bekvämt ned i sitt kupéhorn, kastar en blick ut genom kupéfönstret och tar upp en fransk roman ur rockfickan.

Jag har iakttagit mannen och njutit av det obeskrivligt lugna, obekymrade, naturligt lediga sätt, som är hans: rörelser — miner — allt är av en utsökt överlägsen på en gång ledighet och behärskning. En människa, fullkomligt herre över sig själv och varje situation han kommer i. Den som fått mycket sitta på tåg och titta på människor har väl alltid irriterats av de svenska herrarnas förfärliga plockande på deras egna kostymer. Vid varje minsta förändring av kroppsläge eller ställning hissas det i byxor och ryckes i rockslag och drages i västar och jämkas på kragar — ett helt gymnastikprogram, som oavlatligen bisseras och som varken är till fördel för kostymen eller dess tillfälliga ägare.

En svensk herre på resa tyckes alltid vara sysselsatt med att prova sina kläder framför en osynlig spegel — utan att någonsin bli hemma i kostymen. Men denne nykomne fulländat välklädd gentleman varken rör eller ser åt sina kläder, medan han vrider och vänder sig i soffhörnet eller kastar det ena smala ryttarbenet över det andra.

Han är fullkomligt hemma och fullkomligt ledig — i sin kropp — i sina kläder — i sin värld. Allt hos honom andas lugn, behärskning, harmoni, överlägsenhet, och han är artigt och förbindligt ointresserad av sitt resällskap i kupén. Han besvärar ingen och önskar ej besväras av någon. Han lever i sin värld: var god och lev ni i er värld!

Plötsligen får han syn på den unga, eleganta skönheten mitt emot sig. Hans ansikte förändras, föryngras och lever ytterligare upp. Det är en fulländad kavaljer, som med en lätt och mjuk bugning lutar sig en smula framåt och artigt och försynt och ödmjukt frågar, om den nådiga unga damen har något emot att han lägger sin franska roman på fönsterbordet emellan dem. Ett bord, som naturligtvis — det förstär man av hans vädjan — helt och hållet är hennes personliga tillhörighet och strängt taget endast bör vara upptaget av vad hon önskar lägga där.

En smula mer levande och leende ger den kyliga unga skönheten sitt nådiga bifall till hennes ringe tjänarens begäran.

Det fanns i min ungdom en allmänt berättad historia om en kavalleriofficer, som vid en manöverkritik försvarade sitt misslyckande med orden:

»Jag har endast en princip: när jag ser en fiende anfaller jag honom!»

Den gamle fine aristokraten framme vid fönsterbordet har tydligen endast en princip — när han ser en ung vacker kvinna så försöker han inleda ett samtal med henne.

III.

Samtalet mellan de båda fönsterpassagerarna är plötsligt som genom ett trolleri i full gång, och jag måste till min förvåning säga, att den infrusna unga skönheten var i besittning av en alldeles säregen kvick och levande maliciös intelligens. Replikerna foro mellan de

båda motspelarna med något av spänsten och snabbheten i ett intensivt spelat tennisparti mellan två verkliga världsmästare. De två människovarelserna tillhörde tydligen båda den socialt lediga och ekonomiskt oberoende överklass, som fritt rör sig och reser världen runt och som är lika hemma i de mondäna som förnäma miljöerna, i världens huvudstäder som på de modernaste badplagerna. Det var ej på någondera sidan någon ansträngd och självbelåtet paraderande förnämet och förnöjt uppvisande av vad och vem man var. Allt var leende och ironisk grace. Och Europas huvudstäder och lyxhotell, museer och teatrar, operor och konstsalonger virvlade med i replikerna som löv för vinden.

»Ja, det gamla Wien — ja, min nådiga skall inte tro, att er ringe tjänare är någon förnämigt, men jag har en del vänner som äro litet förnäma — och jag bodde några veckor hos en av dem i Wien, vintern före världskriget, och tack vare dem kom jag bl. a. med på en stor hovfest i Hofburg — mycket fint, mycket förnämt, mycket vackert, för all del — men inte tyckte jag det var så där överdrivet aristokratiskt och fulländat som det blir i tidningarna och romanerna. Nej, då tyckte jag egentligen det var förnämligare i Madrid.»

»Ja, Madrid är verkligen en fängslande stad om man kommer innanför fasaden», svarade köldblandningsdamen, som förresten skickar alla sin motspelares mera personligt färgade flirreplikbollar tillbaka med en snabbhet och grace, säkerhet och lugn väl vittnande om huru hemma hon är i den verkligen mondän och förnäma replikkonsts alla turer och kontraturer.

Jag förargar mig plötsligen över, att jag skall vara tvungen att en hel lång järnvägsresa sitta upptagen av dessa två ordspelares eleganta och oändliga replikserier. Jag undrar om jag kanske skulle kunna få tag i någon ledigare kupé annorstädes i tåget. Plötsligen står en konduktör i dörren:

Det har kommit en andraklassvagn till med kalmartåget i Nässjö — den är i slutet av tåget. Och där är mycket gott om plats.

Härligt! Dit skall jag flytta mig! Lika snabbt som min tanke far, stöter något till mitt hjärta, och en röst talar i lugn objektivitet därinne:

»Du sa ju uttryckligen i Jönköping att varje situation, i vilken en kristen försättes, är han satt i av Gud — hur obehaglig den än förefaller honom, får han inte fly ur den utan genom Guds bistånd söka få den löst.»

Ja, så gick den kaktusen i blom — och jag beslöt mig för att stanna och kanske få sticka in en tagg ifrån den som en replik i denna färgrika och skiftande pratsåppubbla.

Nu ha fönsterpassagerarna flugit till Monte Carlo.

»Det lustiga är att jag faktiskt har litet tur i spel och på lotteri — jag brukar köpa sådana där statens premieobligationer — och det går väl inte ett år, då jag ej tar in en tusen eller två — det är ju inte mycket pengar — men tusen kronor ä' trevligt att få då och då — det lättar upp litet i lynnet — och jag vinner faktiskt alltid i Monte Carlo — jag får nästan varje år dit för en vecka — eller två — i slutet av vintern — och jag vinner vanligen så mycket att hela resan är betalad — och det är väl

(Forts. på sid. 41.)